

Hemodiyaliz Hemşirelerinde Merhamet Düzeyi ve İlişkili Faktörler

The Level of Compassion and Related Factors in Hemodialysis Nurses

¹Özlem ERDEM, ²Arzu KOÇAK UYAROĞLU

¹KTO Karatay Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Konya, Türkiye

²Selçuk Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Psikiyatri Hemşireliği Anabilim Dalı, Konya, Türkiye

Özlem Erdem: <https://orcid.org/0000-0003-3220-166X>

Arzu Koçak Uyaroğlu: <https://orcid.org/0000-0002-6581-4617>

ÖZ

Amaç: Araştırma, hemodiyaliz hemşirelerinin merhamet düzeyini ve ilişkili faktörleri belirlemek amacıyla yapıldı.

Materyal ve Metot: Tanımlayıcı ve ilişki arayıcı türde yapılan bu araştırmanın örneklemini Konya il merkezinde yer alan üniversite hastaneleri, Sağlık Bakanlığına bağlı hastaneler ve özel diyaliz merkezlerinde çalışan hemodiyaliz hemşireleri (n=85) oluşturmaktadır. Verilerin toplanmasında kişisel bilgi formu ve Merhamet Ölçeği (MÖ) kullanıldı. Verilerin değerlendirilmesinde; Mann-Whitney U Testi ve Kruskal Wallis H Testi kullanıldı.

Bulgular: Hemodiyaliz hemşirelerinin merhamet puan ortalaması 72,87±8,27 olup, sevecenlik alt boyutu puan ortalaması ile çocuk sayısı ve meslekte çalışma yılı arasında ve bilinçli farkındalık alt boyutu puan ortalaması ile hemşirenin diyaliz biriminde çalışma yılı arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark olduğu görülmüştür (p<0,05).

Sonuç: Araştırma sonucunda hemodiyaliz hemşirelerinin merhamet puan ortalamasının orta düzeyde olduğu belirlenmiştir. Çalışmanın daha geniş örnekleme üzerinde yapılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Hemodiyaliz hemşiresi, hemşirelik, merhamet

ABSTRACT

Objective: The research was conducted to determine the level of compassion of hemodialysis nurses and related factors.

Materials and Methods: The sample of this descriptive and relationship-seeking study consists of hemodialysis nurses (n=85) working in university hospitals, hospitals affiliated to the Ministry of Health and private dialysis centers located in the city center of Konya. A personal information form and Compassion Scale (MÖ) were used to collect data. In evaluating the data; Mann-Whitney U Test and Kruskal Wallis H Test were used.

Results: Hemodialysis nurses' mean score of compassion was 72.87±8.27, and it was observed that there was a statistically significant difference between the mean score of the compassion sub-dimension and the number of children and years of work in the profession, as well as between the mean score of the conscious awareness sub-dimension and the number of years working in the dialysis unit of the nurses (p <0.05).

Conclusion: As a result of the research, it was determined that the average score of compassion for hemodialysis nurses was at a medium level. It is recommended that the study be conducted on a larger sample.

Keywords: Compassion, hemodialysis nurse, nursing

Sorumlu Yazar / Corresponding Author:

Özlem Erdem
KTO Karatay Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu,
Konya, Türkiye
Tel: +90 444 1251-7226
E-mail: ozlem.erdem@karatay.edu.tr

Yayın Bilgisi / Article Info:

Gönderi Tarihi/ Received: 18/12/2020
Kabul Tarihi/ Accepted: 30/03/2021
Online Yayın Tarihi/ Published: 05/06/2021

Atıf / Cited: Erdem Ö ve Koçak Uyaroğlu A. Hemodiyaliz Hemşirelerinde Merhamet Düzeyi ve İlişkili Faktörler. *Online Türk Sağlık Bilimleri Dergisi* 2021;6(2):207-215. doi: 10.26453/otjhs.842847

GİRİŞ

Uluslararası Hemşirelik Konseyi tüm hemşirelerin göstermesi gereken beş profesyonel değerden birinin merhamet olduğunu bildirmiştir.¹ Amerikan Hemşireler Birliği ise etik hükümlerinin 1. maddesindeki “hemşire, mesleki ilişkilerinde, her bireyi, sosyal ve ekonomik statüsü, kişisel özellikleri ya da sağlık

problemlerine göre ayırt etmeksizin sınırsız merhamet ile bireylerin kişilik onuruna saygı gösterir.” cümlesi ile merhametli bakımın önemini vurgulamıştır.² Sağlık bakımında temel bir değer olan merhamet başkalarının acısını, talihsizliğini anlamak³ ve bu acıyı hafifletmeye istekli olmaktır.⁴

Birçok tanımı yapılmış olan merhamet; hemşireliğin evrensel ve mükemmel bir bileşeni,⁵ empati kurarak yardım hissini oluşması olarak kabul edilmekte⁶ ve sağlık profesyonellerinin hastalarına bakım hizmeti sunumunu kolaylaştıran önemli bir değer olarak görülmektedir.⁷

Geriyeye dönüşümsüz, ilerleyici ve birçok sistemi etkileyebilen kronik böbrek hastalığının tedavisinde sıklıkla kullanılan yöntem olan hemodiyaliz ile hastaların daha rahat ve uzun yaşaması hedeflenmektedir. Böbrek yetmezliğine bağlı olarak gelişen birçok belirti ve bulgular hemodiyaliz tedavisi sayesinde kontrol altına alınmaya çalışılsa da, zorlu tedavi süreci ve makineye bağımlı hale gelme durumu hemodiyaliz hastalarının yaşam kalitesini olumsuz etkilemekte ve diyaliz hastaları tedavi sürecinden kaynaklanan birçok sorunla baş başa kalmaktadır.^{8,9} Sağlık ekibinin en etkin üyesi olan hemşireler diğer kronik hastalıklarda olduğu gibi hemodiyaliz tedavisi gören hasta ve hastanın ailesiyle en fazla vakit geçiren sağlık profesyonelleridir. Uzun süren tedavi sürecinin en önemli destekçilerinden birisi olan hemodiyaliz hemşirelerinin bu süreçte hastaya ve yakınlarına karşı duyarlı ve merhametli davranış göstermesi önemlidir. Yapılan literatür araştırmasında ülkemizde hemodiyaliz hemşirelerinin merhamet düzeyini ve ilişkili değişkenleri inceleyen çalışmalara rastlanmamıştır. Merhametli bakım alan hastaların psikolojik yönden olumlu etkilenecek, kronik hastalığı ile daha kolay baş edebileceği ve böylece hastanın yaşam kalitesinin de artacağı düşünülmektedir. Sağlık bakımında merhametin bu denli önemli olması ve literatüre katkı sağlayabileceği düşüncesiyle bu çalışma hemodiyaliz hemşirelerinin merhamet düzeyi ve ilişkili faktörleri belirlemek amacıyla yapılmıştır.

MATERYAL VE METOT

Araştırmanın Tipi ve Etik: Tanımlayıcı ve ilişki arayıcı araştırma tasarımı ile yürütülmüştür. Çalışmanın etik kurul onayı KTO Karatay Üniversitesi İlaç ve Tıbbi Cihaz Dışı Araştırmalar Etik Kurulu'ndan alınmıştır (Tarih: 20/03/2019, karar Sayısı: 2019/0019). Çalışmada kullanılan ölçek için yazılı izin alınmıştır.

Araştırmanın Yeri ve Zamanı: Araştırma 1 Nisan 2019-31 Haziran 2019 tarihleri arasında Konya'da yer alan Sağlık Bakanlığına bağlı hastaneler, üniversite hastaneleri ve özel diyaliz merkezlerinde gerçekleştirildi.

Evren ve Örneklem: Araştırmanın evreni Konya il merkezinde yer alan üniversite hastaneleri, Sağlık

Bakanlığına bağlı hastaneler ve özel diyaliz merkezlerinde çalışan hemodiyaliz hemşirelerinden (n=90) oluşmakta olup çalışmanın yürütüldüğü tarihlerde kurumda olan ve çalışmaya katılmayı kabul eden hemodiyaliz hemşireleri (n=85) çalışma grubunu oluşturdu.

Veri Toplama Araçları: Çalışma verileri araştırmacılar tarafından ilgili literatür çerçevesinde hazırlanan Kişisel Bilgi Formu ve Merhamet Ölçeği kullanılarak toplandı.

Kişisel Bilgi Formu: Form hemodiyaliz hemşirelerinin sosyo-demografik özelliklerini ve çalışma özelliklerini sorgulayan toplam 20 sorudan oluşmaktadır.

Merhamet Ölçeği: Pommier¹⁰ tarafından geliştirilen, Akdeniz ve Deniz¹¹ tarafından Türkçe geçerlik ve güvenilirliği yapılan "Merhamet Ölçeği" 24 maddeden oluşmaktadır. Ölçek 5'li likert (1=Hiçbir Zaman, 2=Nadiren, 3=Ara Sıra, 4=Sık Sık, 5=Her Zaman) tipindedir. Ölçek sevecenlik (6,8,16,24), umursamazlık (2,12,14,18), paylaşımların bilincinde olma (11,15,17,20), bağlantısızlık (3,5,10,22), bilinçli farkındalık (4,9,13,21) ve ilişki kesme (1,7,19,23) olmak üzere altı alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçeğin umursamazlık, bağlantısızlık ve ilişki kesme alt boyutları ters çevrilerek hesaplanır. Bu hesap sonrasında toplam puan ortalaması alınır. Ölçekten alınan toplam puan arttıkça merhamet düzeyi de artmaktadır. Akdeniz ve Deniz'in¹¹ çalışmasında ölçeğin Cronbach Alpha değeri 0,85 olarak bulunmuştur. Bu çalışmada Cronbach Alpha değerinin 0,809 olduğu tespit edilmiştir.

Verilerin Toplanması: Çalışmaya başlamadan önce ilgili kurumlardan yazılı onay alınmıştır. Araştırmanın verileri anket uygulama yöntemi ile öz bildirim dayalı olarak toplandı. Hastane ve diyaliz merkezlerinin hemodiyaliz ünitelerinde görev yapan hemşirelere çalışmanın içeriği açıklandıktan sonra sözlü onay vermeleri istenmiştir. Veri toplama araçları, katılımcılara araştırmacının gözetimi altında dağıtılmış ve her bir katılımcının formları doldurması yaklaşık 25 dakika sürmüştür.

Verilerin Değerlendirilmesi: Verilerin analizleri SPSS 20 istatistik paket programında sayı, yüzde, ortalama±standart sapma olarak özetlenmiştir. Verilerin değerlendirilmesi Mann-Whitney U Testi, Kruskal Wallis H Testi ve bonferroni düzeltmeli ikili karşılaştırma testleri kullanılarak yapılmıştır.

BULGULAR

Çalışmaya katılan hemodiyaliz hemşirelerinin % 81,2'si kadın ve %76,5'i evlidir. Hemşirelerin %40'ı

30 yaş altı, %43,5'i 31-40 yaş arasında, %16,5'i 41 yaş ve üzerinde olup; katılımcıların yaş ortalaması $33,44 \pm 7,3$ (21-48) yıldır. Hemşirelerin %32,9'u lise, %29,4'ü önlisans, %37,7'si ise lisans ve lisans üstü programdan mezun olduğu belirlenmiştir. Hemodiyaliz hemşirelerinin %72,9'u çocuk sahibi olmakla birlikte sahip olunan çocuk sayısı ortalamasının $2,00 \pm 0,714$ (1-3) olduğu görülmüştür (Tablo 1).

Hemodiyaliz hemşirelerinin %21,2'si üniversite hastanesinde, %55,3'ü özel diyaliz merkezinde, %23,5'i devlet hastanesinde çalışmakta olduğu ve çalışma yıllarına bakıldığında %21,1'i 1-5 yıldır, %21,1'i 6-10 yıldır ve %58,8'i 11 yıldan fazla çalıştığı görülmektedir. Hemşirelikteki ortalama çalışma yılı $11,00 \pm 6,452$ (1-26) yıldır. Hemodiyaliz merkezinde çalışan hemşirelerin %90,6'sı hemodiyaliz sertifikasına sahip olup, %56,5'inin gece ve gündüz vardiyasında, %42,4'ünün gündüz vardiyasında çalıştığı saptanmıştır. Hemşirelerin %78,8'inin mesleğini isteyerek seçtiği, %87,1'inin işinden memnun olduğu, %75,3'ünün başka birime geçmeyi düşünmediği tespit edilmiştir. Hemşirelerin %55,3'ünün mesleğinden memnun olduğu %64,7'si son bir yılda işten ayrılmayı düşünmediğini belirtmiştir. Katılımcıların %61,2'si çalışma yaşamında duygusal zorluk yaşamadığını ifade etmiştir (Tablo 2).

Merhamet ölçeğinden alınan toplam puan ve alt ölçek puanları Tablo 3'de gösterilmiştir. Buna göre hemodiyaliz hemşirelerinin ortalama toplam MÖ puanı $72,87 \pm 8,27$ olarak bulunmuştur. Ölçeğin alt boyutlarının puan ortalamalarına bakıldığında sevecenlik alt boyutunun $17,02 \pm 2,89$, umursamazlık alt boyutunun $7,70 \pm 2,95$, paylaşımların bilincinde olmak alt boyutunun $15,84 \pm 3,13$, bağlantısızlık alt boyutunun $8,09 \pm 2,70$, bilinçli farkındalık alt boyutunun $16,71 \pm 2,59$ ve ilişki kesme alt boyutunun $7,48 \pm 2,65$ olduğu saptanmıştır.

Merhamet ölçeği ve alt ölçeklerden alınan ortalama puanlar, hemşirelerin sosyodemografik ve çalışma özelliklerine göre karşılaştırılmış ve anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla gerçekleştirilen istatistiksel analiz sonuçları Tablo 4'de sunulmuştur. Merhamet ölçeğinin sevecenlik alt boyutundan alınan puanlar arasında çocuk sayısı değişkeni açısından anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür ($p < 0,05$). Farkın hangi gruptan kaynaklandığını saptamak için yapılan bonferroni düzeltilmeli ikili karşılaştırmalar sonucu 1 çocuğu olanlar ile 3 çocuğu olanlar arasında anlamlı farklılık belirlenmiştir. 1 çocuğu olanların sevecenlik alt boyut puanının, 3 ve üzeri çocuğu olanlara göre daha yüksek olduğu ve aradaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu

bulunmuştur ($p < 0,05$). Benzer şekilde ölçeğin sevecenlik alt boyutundan alınan puanlar arasında meslekte çalışma yılı değişkeni açısından anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür ($p < 0,05$). Merhamet ölçeğinin bilinçli farkındalık alt boyutunda alınan puanlar arasında diyaliz biriminde çalışma yılı değişkeni açısından anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür ($p < 0,05$). Merhamet ölçeğinden alınan puan ortalamaları ile cinsiyet, medeni durum, eğitim durumu, çocuk sayısı, hemşirelik mesleğinde çalışma yılı ve diyaliz biriminde çalışma yılı değişkenleri açısından anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür ($p > 0,05$).

TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu bölümde hemodiyaliz hemşirelerinin MÖ'den aldıkları puanların farklı değişkenlere göre dağılımı ilgili literatür ışığında ele alınmıştır.

Merhamet ölçeğinden alınabilecek en düşük puan 24, en yüksek puan ise 120'dir. Bu ölçek için herhangi bir kesme noktası bulunmamaktadır. Bu çalışmada hemodiyaliz hemşirelerin merhamet ölçeği toplam puan ortalamasının $72,87 \pm 8,27$ olduğu belirlenmiştir. Bu sonuç hemodiyaliz hemşirelerinin MÖ puan ortalamalarının ortalamasının üzerinde olduğunu göstermektedir. Diğer bir ifade ile hemşirelerin merhamet düzeyleri orta seviyededir. Literatür taraması yapılarak çalışmamızda kullanılan merhamet ölçeği ile yapılan çalışmalar incelendiğinde merhamet düzeyinin orta düzeyde¹² ve yüksek düzeyde¹³⁻²¹ olduğunu bildiren çalışmalar mevcuttur. Kaliteli sağlık hizmetinin bir göstergesi sayılan⁵ merhametli bakımı sağlık uygulayıcıların en başında gelen ve hasta ile daha fazla vakit geçiren hemşirelerde bu denli sonuçların oluşması şaşırtıcı olmamıştır. Çünkü hemşirelik mesleği merhamet üzerine kurulmuştur.²²

Çalışmada ölçek alt boyutları ve genel puanı ile katılımcıların cinsiyet ve medeni durum değişkenleri arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olmadığı tespit edilmiştir ($p > 0,05$). Literatür taraması yapıldığında merhamet ölçeği toplam puanı ile cinsiyet değişkeni arasındaki farkın olmadığı çalışmaların yanısıra^{12,19}; kadınlarda merhamet düzeyinin erkek katılımcılara kıyasla yüksek düzeyde olduğunu bildiren çalışmalarda bulunmaktadır.^{15,23,24} Çalışma bulgumuzun literatür ile uyumlu olmamasını erkek katılımcı oranının (%18,8), kadın katılımcılara göre az olmasından kaynaklandığını düşünmekteyiz. Cinsiyet yönünden eşit dağılım gösteren gruplarda yapılacak çalışmalar daha güvenli sonuçlar verecektir.

Çalışmada hemşirelik mesleğinde çalışma yılı sorusunun merhamet alt boyutları ile ilişkisine bakıldı-

ğında sevecenlik alt boyutunun meslekte 11 yıl ve üzeri çalışanlarda yüksek çıkmasından dolayı istatistiksel olarak anlamlı düzeyde fark bulunmuştur. Hastalara karşı duyulan sevecenlik unsurunu ifade eden bu alt boyutun mesleki deneyim ilerledikçe artması, hemodiyaliz hemşirelerinin empati duygusunu zamanla kaybetmeden aksine daha da geliştirerek hastalarına sevecen bir ilgiyle yaklaştıklarını düşünmekteyiz.

Yine hemodiyaliz hemşiresi olarak çalışma yılı sorusunun merhamet alt boyutları ile ilişkisine bakıldığında bilinçli farkındalık alt boyutunun meslekte 11 yıl ve üzeri çalışanlarda yüksek çıkmasından dolayı istatistiksel olarak anlamlı düzeyde fark bulunmuştur. Bireylerin olumsuz duygularına karşı gösterilen dengeli tavrı ifade eden bu alt boyutun mesleki deneyim ilerledikçe artması; hemodiyaliz hemşirelerinin hastasının çektiği acısının kendisini etkilemesine izin vermeden bu süreci doğru yönetebildiği ile açıklanabilir. Çalışmaya çocuk sayısı değişkeni açısından bakıldığında sevecenlik alt boyut puanlarının bir çocuğu olanlarda, 3 çocuğu olanlara göre yüksek olduğu ve aradaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur ($p < 0,05$). Çocuk sahibi olmanın mesleki alanı ve merhamet duygusunu etkilediğini söyleyebiliriz.

Yardıma muhtaç birey ve ona bakım veren birey arasında adeta köprü görevi yapan ve evrensel bir değer olan merhametin sağlık hizmetlerindeki yeri şüphesiz ki çok önemlidir. Diğer kronik hastalıklarda olduğu gibi hemodiyaliz hastalarına da tedavi aşamasında en yakın temasta bulunan sağlık profesyoneli, hemşirelerdir. Hemodiyaliz hastalarının yaşamlarının sonuna kadar bir makinaya ve tedavi ekibine bağımlı olması sadece hastayı değil ona bakım veren hemşireyi de duygusal anlamda etkileyebilir. Hemşire bu süreci iyi yönetebilecek donanıma sahip olmasının yanında merhamet duygusu ile profesyonel bakımı birleştirerek hastasına bakım sağlamalıdır. Sağlık hizmetlerinde merhametin bu denli önemli olması ve yeterince çalışmaya sahip olamamış olması, merhamet kavramı ve merhametli hasta bakımının önemi hakkında farkındalığın geliştirilebilmesine ihtiyaç olduğunu düşündürmektedir. Bu amaçla bu çalışmada hemodiyaliz hemşirelerine merhamet ölçeği uygulanmıştır. Çalışmadan elde edilen verilere göre hemodiyaliz hemşirelerinin merhamet düzeyinin orta düzeyde olduğunu ve merhamet düzeyinin çocuk sayısı, hemşirelik mesleğinde çalışma yılı, diyaliz hemşiresi olarak çalışma yılı değişkenleri açısından anlamlı düzeyde fark bulunduğunu, diğer değişkenlerde ise fark bulunmadığını

tespit ettik. Hemodiyaliz hemşirelerinin tanımlayıcı özellikleri ile merhamet arasındaki ilişkinin daha iyi bir şekilde ortaya konulabilmesi için aynı çalışmanın daha geniş örneklem üzerinde yapılması, hasta ve tedavisi üzerinde olumlu etkileri olan merhametli bakımın önemine daha çok dikkat çekmek adına nitel çalışmalar yapılarak derinlemesine incelenmesi ve sağlık alanında farklı branşlar ve değişkenlerle çalışmaların yapılması önerilebilir.

Çalışmanın, yalnızca Konya ili üniversite hastaneleri, Sağlık Bakanlığına bağlı hastaneler ve özel diyaliz merkezlerinde çalışan hemodiyaliz hemşirelerine genellenebilir olması bu araştırmanın sınırlılığıdır. Araştırma sonucunda elde edilen bulguların hemodiyaliz hemşirelerinin kendi ifadelerine dayalı olması araştırmanın bir diğer sınırlılığıdır.

Etik Komite Onayı: Araştırma KTO Karatay Üniversitesi İlaç ve Tıbbi Cihaz Dışı Araştırmalar Etik Kurulu tarafından onaylandı (Tarih: 20/03/2019, karar no: 2019/0019).

Çıkar Çatışması: Yazarlar çıkar çatışması bildirmemektedir.

Yazar Katkıları: Fikir-AKU; Veri toplanması ve/veya işlemesi-ÖE; Analiz ve/veya yorum-AKU, ÖE; Yazıyı yazan-AKU, ÖE.

Hakem değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Teşekkür: Yazarlar, araştırmaya katılan tüm hemodiyaliz hemşirelerine teşekkür eder.

Diğer: Bu araştırma 6.Uluslararası 17.Ulusal Hemşirelik Kongresi, 19-21 Aralık 2019, Ankara'da sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

KAYNAKLAR

1. International Council of Nurses. Revised 2012. The ICN code of ethics for nurses. 2012. https://www.icn.ch/sites/default/files/inline-files/2012_ICN_Codeofethicsfornurses_%20eng.pdf. Erişim tarihi 15 Aralık 2020.
2. American Nurses Association. Code of ethics for nurses with interpretive statements. First published: January, Maryland, 2015. <https://www.nursingworld.org/practice-policy/nursing-excellence/ethics/code-of-ethics-for-nurses/coe-view-only/>. Erişim Tarihi: 15 Aralık 2020.
3. Van der Cingel M. Compassion in care: a qualitative study of older people with a chronic disease and nurses. Nursing Ethics. 2011;18(5):672-685.
4. Schantz ML. Compassion: A concept analysis. Nursing Forum. 2007;42(2):48-55.

5. Uğurlu AK, Eti Aslan F. Merhamet ve hemşirelik: merhamet ölçülebilir mi? Türkiye Klinikleri Hemşirelik Bilimleri. 2017;9(3):233-238. doi:10.5336/nurses.2016-53677
6. Burnell L, Agan DL. Compassionate care: Can it be defined and measured? The development of the compassionate care assessment tool. International Journal of Caring Sciences. 2013;6(2):180-187.
7. Bektaş G, Genç G, Güneç A, Aytaç B. Sağlık çalışanlarında merhamet yorgunluğu. 2nd International Symposium Humanities and Social Sciences. 04-07 Ağustos 2018, Comrat / Moldova.
8. Topbaş E, Bingöl G. Psikososyal boyutu ile diyaliz tedavisi ve uyum sürecine yönelik hemşirelik girişimleri. Türk Nefroloji, Diyaliz ve Transplantasyon Hemşireleri Derneği Nefroloji Hemşireliği Dergisi. 2017;12(1):36-42.
9. Şanlıtürk D, Ovayolu N, Kes D. Hemodiyaliz hastalarında sık karşılaşılan problemler ve çözüm önerileri. Türk Nefroloji, Diyaliz ve Transplantasyon Hemşireleri Derneği Nefroloji Hemşireliği Dergisi. 2018;1(13):17-25.
10. Pommier EA. The compassion scale. The University of Texas at Austin, Doctoral dissertation. Texas, United States. 2010.
11. Akdeniz S, Deniz ME. Merhamet ölçeğinin Türkçeye uyarlanması: geçerlik ve güvenilirlik çalışması. The Journal of Happiness and Well-Being. 2016;4(1):50-61.
12. Özdelikara A, Babur S. Hemşirelik öğrencilerinin merhamet düzeyi ve empatik eğilim ilişkisi. ACU Sağlık Bil Dergisi. 2020;11(2):342-349. doi: 10.31067/0.2020.271
13. Çınar F, Eti Aslan F. Ameliyathane hemşirelerinin merhamet düzeylerinin ölçülmesi: Türkçe geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. Kocaeli Tıp Dergisi. 2018;7(3): 222-229.
14. Arlı ŞK, Bakan AB. Cerrahi hemşirelerde merhamet ve kültürlerarası duyarlılığı etkileyen faktörler. STED/Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi. 2018;27(4): 277-283.
15. Çingöl N, Çelebi E, Zengin S, Karakaş M. Bir sağlık yüksekokulu hemşirelik bölümü öğrencilerinin merhamet düzeylerinin incelenmesi. Klinik Psikiyatri Dergisi. 2018;21:61-67.
16. Seven A, Doğan SG, Kınık A ve ark. Compassion levels of the intern students of nursing and the influencing factors: pilot study. Online Türk Sağlık Bilimleri Dergisi. 2019;4(3):273-282.
17. Demirel G, Kaya N, Doğaner A. Ebelik öğrencilerinin kültürlerarası yaklaşımlarının merhamet ve empati düzeylerine etkisi. OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi. 2020;15(21):284-300. doi:10.26466/opus.591200
18. Cingi CC, Eroğlu E. Sağlık çalışanlarında merhamet yorgunluğu. Osmangazi Tıp Dergisi. 2019;41(1):58-71. doi:10.20515/otd.449810
19. Arkan B, Yılmaz D, Düzgün F. Determination of compassion levels of nurses working at a university hospital. Journal of Religion and Health. 2019. doi:10.1007/s10943-019- 00786-x
20. Hacıkeleşoğlu AGH, Kartopu S. Merhamet ve dindarlık: Üniversite öğrencileri üzerine ampirik bir araştırma. The Journal of Academic Social Science Studies. 2017;59:203-227. doi:10.9761/JASSS7234
21. Salazar LR. Exploring the relationship between compassion, closeness, trust, and social support in same-sex friendships. The Journal of Happiness and Well-Being. 2015;3(1):15-29.
22. Waldrop J. Compassion needed for all. The Journal for Nurse Practitioners. 2020. doi:10.1016/j.nurpra.2020.04.003
23. Gündüzoğlu NÇ, Akon Korhan E, Kuzeyli Yıldırım Y, Şenuzun Aykar F, Üstün Ç. Hemşirelik öğrencilerinde merhamet düzeyi. Journal of Human Rhythm. 2019;5(2):103-116.
24. Tatum KJ. Adherence to gender roles as a predictor of compassion and self-compassion in women and men. Graduate Faculty of Baylor University. Doctoral dissertation. United States. 2012.

Tablo 1. Hemodiyaliz hemşirelerine ait sosyo-demografik özellikler.

	Değişken (n=85)	n	%
Yaş	30 yaş ve altı	34	40,0
	31-40 yaş arası	37	43,5
	41 yaş ve üzeri	14	16,5
Cinsiyet	Kadın	69	81,2
	Erkek	16	18,8
Medeni durum	Evli	65	76,5
	Bekar, boşanmış	20	23,5
Mezun olunan okul	Lise	28	32,9
	Önlisans	25	29,4
	Lisans ve üstü	32	37,7
Çocuk varlığı	Evet	62	72,9
	Hayır	23	27,1
Çocuk sayısı	1 çocuk	17	27,4
	2 çocuk	34	54,8
	3 ve üzeri çocuk	11	17,7

Tablo 2. Hemodiyaliz hemşirelerine ait çalışma özellikleri.

	Değişken (n=85)	n	%
Çalıştığı Kurum	Devlet hastanesi	20	23,5
	Üniversite hastanesi	18	21,2
	Özel merkez	47	55,3
Hemşirelikteki mesleki yılı	1-5 yıl	18	21,1
	6-10 yıl	17	21,1
	11 ve üzeri çalışma yılı	50	58,8
Hemodiyalizde çalışma yılı	1-5 yıl	31	36,5
	6-10 yıl	26	30,5
	11 ve üzeri çalışma yılı	28	33
Sertifika varlığı	Evet	77	90,6
	Hayır	8	9,4
Çalışma şekli	Gündüz vardiyası	36	42,4
	Gece vardiyası	1	1,2
	Gece ve gündüz vardiyası	48	56,5
Mesleği isteyerek seçme	Evet	67	78,8
	Hayır	18	21,2
İşten memnuniyet	Evet	74	87,1
	Hayır	11	12,9
Başka birime geçme düşüncesi	Evet	21	24,7
	Hayır	64	75,3
Hemşireliği yeniden seçmeyi isteme	Evet	47	55,3
	Hayır	38	44,7
Son bir yılda işten ayrılmayı düşünme	Evet	30	35,3
	Hayır	55	64,7
Hangi sıklıkta işten ayrılmayı düşünüyorsunuz	Her zaman	2	6,5
	Sık sık	6	19,4
	Bazen	16	51,6
	Nadiren	7	22,6
Duygusal zorluk yaşama	Evet	33	38,8
	Hayır	52	61,2
Bunaldığınızda kendinizi rahatlatma yolu	Müzik	14	16,5
	Sohbet	16	18,8
	Sessiz ortamda dinlenme	19	22,4
	Çay-kahve-sigara	34	40,0
	Diğer	2	2,4

Tablo 3. Hemodiyaliz hemşirelerinin merhamet ölçeği ve alt boyutlarına ait tanımlayıcı istatistikler.

Değişkenler	Mean	SD	Median	Min.	Max.
Sevecenlik	17,02	2,89	18,0	8,0	20,0
Umursamazlık*	7,70	2,95	7,0	4,0	16,0
Paylaşımların Bilincinde Olmak	15,84	3,13	17,0	7,0	20,0
Bağılantısızlık*	8,09	2,70	7,0	4,0	16,0
Bilinçli Farkındalık	16,71	2,59	17,0	9,0	20,0
İlişki Kesme*	7,48	2,65	7,0	4,0	17,0
Merhamet Ölçeği (toplam puan)	72,87	8,27	73,0	51,0	98,0

*Toplam puan ortalaması hesaplanırken ters puanlanmıştır.

Tablo 4. Hemodiyaliz hemşirelerine ait özelliklerin merhamet ölçeği ve alt boyutlarıyla karşılaştırılması.

	Değişken (n=85)	n	Sevecenlik		Umursamazlık		Paylaşımının bilincinde olmak		Bağlantısızlık		Bilinçli farkındalık		İlişki kesme		Genel puan	
			Mean (Min-Max)	P	Mean (Min-Max)	P	Mean (Min-Max)	P	Mean (Min-Max)	P	Mean (Min-Max)	P	Mean (Min-Max)	P	Mean (Min-Max)	P
Cinsiyet	Kadın	69	17,11 (8-20)		7,59 (4-16)		15,73 (7-20)		7,94 (4-16)		16,81 (10-20)		7,26 (4-17)		72,46 (51-98)	
	Erkek	16	16,62 (8-20)		8,18 (4-14)		16,31 (11-20)		8,75 (6-13)		16,31 (9-20)		8,43 (4-15)		74,62 (60-92)	
	İst. Analiz Olasılık		Z=-0,114 P=0,909		Z=-0,628 P=0,530		Z=-0,651 P=0,515		Z=-1,737 P=0,082		Z=-0,255 P=0,799		Z=-1,451 P=0,147		Z=-0,430 P=0,661	
Medeni durum	Bekar, boşanmış	20	17,15 (12-20)		7,0 (4-13)		16,3 (10-20)		8,1 (5-13)		16,95 (13-19)		7,40 (4-11)		72,9 (66-85)	
	Evlü	65	16,98 (8-20)		7,92 (4-16)		15,7 (7-20)		8,09 (4-16)		16,64 (9-20)		7,5 (4-17)		72,86 (51-98)	
	İst. Analiz Olasılık		Z=-0,509 P=0,611		Z=-1,059 P=0,289		Z=-0,918 P=0,358		Z=-0,209 P=0,834		Z=-0,026 P=0,979		Z=-0,016 P=0,987		Z=-0,394 P=0,694	
Çocuk sayısı	1	17	17,0 (8-20)		7,41 (4-14)		16,23 (8-20)		6,94 (5-11)		17,11 (11-20)		7,23 (4-15)		71,94 (57-86)	
	2	34	17,85 (9-20)		7,35 (4-13)		16,0 (9-20)		8,17 (4-13)		17,11 (9-20)		7,0 (4-13)		73,5 (60-93)	
	3 ve üzerü	11	16,18 (15-18)		8,54 (5-16)		16,0 (10-19)		8,18 (5-16)		16,09 (14-20)		8,72 (5-17)		73,72 (57-98)	
	İst. Analiz Olasılık		x2=8,316 P=0,016		x2=1,284 P=0,526		x2=0,361 P=0,835		x2=2,308 P=0,315		x2=3,318 P=0,184		x2=1,622 P=0,444		x2=3,758 P=0,153	
Hemşirelik mesleği çalışma yılı	1-5 yıl	18	16,11 (8-20)		8,11 (4-13)		15,72 (7-20)		8,94 (6-13)		16,22 (10-19)		8,0 (4-11)		73,11 (54-92)	
	6-10 yıl	17	15,88 (8-20)		7,94 (4-14)		14,47 (7-19)		7,70 (5-16)		15,76 (11-20)		7,8 (4-15)		69,64 (51-79)	
	11 yıl ve üzerü	50	17,74 (9-20)		7,48 (4-16)		16,36 (8-20)		7,92 (4-16)		17,22 (9-20)		7,1 (4-17)		73,88 (57-98)	
	İst. Analiz Olasılık		x2=9,236 P=0,010		x2=0,764 P=0,682		x2=4,050 P=0,132		x2=4,156 P=0,125		x2=5,038 P=0,081		x2=2,929 P=0,231		x2=5,903 P=0,052	
Diyaliz biriminde çalışma yılı	1-5 yıl	31	16,61 (8-20)		7,77 (4-14)		15,80 (7-20)		8,25 (5-16)		16,51 (10-20)		7,58 (4-11)		72,54 (54-92)	
	6-10 yıl	26	16,76 (8-20)		7,88 (4-14)		15,53 (7-20)		7,53 (4-12)		15,92 (9-20)		7,5 (4-15)		71,15 (51-93)	
	11 yıl ve üzerü	28	17,71 (10-20)		7,46 (4-16)		16,17 (8-20)		8,42 (4-16)		17,67 (12-20)		7,35 (4-17)		74,82 (57-98)	
İst. Analiz Olasılık		x2=3,195 P=0,202		x2=0,571 P=0,752		x2=0,472 P=0,790		x2=1,064 P=0,587		x2=6,346 P=0,042		x2=0,992 P=0,609		x2=2,153 P=0,341		